

עומקא דפרשה

- פסוקי בר"כ בת"ב
- יברכך אחרי ברכה"ת
- שער הציון
- ג' דרגות

- הקראת פסוקי בר"כ
- הקראת שם ה'
- ביאור ברכת וישמרך
- כוונת פסוקי בר"כ

פר' נשא - בפסוקי ברכת כהנים

בס"ד ערב ש"ק י"ב סיון תשע"ח

הקראת שם ה'

הרב רפאל בוחניק

מעשה שהיה בביהכ"ס א' שהחזן מיהר בברכ"כ והקריא שם ה' בזמן שהכהנים היו אומרים מילה הקודמת ולא שמעו הקראת החזן, אז או שרר שקט שהחזן לא רצה לחזור עו"פ על שם ה' שכבר אמר, והכהנים לא רצו להתחיל בלי שיקריאו להם. אחר שניות ארוכות, א' מהקהל הקריא שם ה', וכיון שחשש לחומר של לא תשא, המשיך ואמר בלחש "אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ", אחר מעשה הוא הסתפק ואמר דלכ' אם צריך לגמור פסוק הוא תלוי במח' ראשונים, הדנה מבואר בשו"ע (קכח, יג) ע"פ הרמב"ם דלא מקריאים תיבת "יברכך", והרמ"א שם ע"פ הטור והר"ן חולק דגם תיבה זו צריך להקריא. וי"ל דלשו"ע כיון שהש"ץ אומר ה' ו"וישמרך", לא בצורת פסוק (או אפי' חצי פסוק) נר' שגדר ההקראת היא לו' מילים לכהנים וא"צ שיהא פסוק שלם, אבל לפי הרמ"א צריך להקריא פסוק שלם, וא"כ לשו"ע מותר להקריא שם ה' לבד, ולדברי הרמ"א א"א, ושפיר עבד שסיים את הפסוק "ה' אדונינו" דאין להקריא רק תיבה א' בלבד.

אמנם כ' הפמ"ג (א"א כ) הדמחבר והרמ"א י"ל תלוי אם דרשה דאמור להם שיקרא ש"ץ מלה במלה אם דרשה גמורה כמש"כ הט"ז אין לחלק, אף יברכך צריך להקרות ואם נאמר דאסמכתא, ורק מפני שלא יטעו צריך להקרות, א"צ להקרות יברכך.

ולפ"ז יתהפך הדין דלפי הרמ"א כיון דהוי הקראת ד"ת, י"ל דמותר להקריא אפי' מילה א' בלבד, אבל לשיטת השו"ע דאינה אסמכתא אולי א"א להקריא רק מילה א' (ויש לדחות דכך תיקנו חז"ל דזו צורת ההקראת אפי' מילה מילה) [ואין להוכיח ממש"כ בהליכ"ש תפילה (פ"י 56) דהורה הגרש"ז א"א שאם לא שמעו הכהנים א' מהתיבות מפי הש"ץ, רשאי הש"ץ לחזור ולאמרה, אפי' אם אירע לו כן באמירת שם ה' כדי שישמעו הכהנים ויאמרו אחריו כראוי, דפשוט דלגבי הש"ץ עדיף שלא יגמור פסוק "ה' אדונינו" דהוי הפסק ונידונו כשהחזן חשב שאסור לחזור על שם ה'].

ומ"מ מסיק שם הפמ"ג בשם הפר"ח דקריאה זו לא מעכבת אף למ"ד ד"ת כדמוכח מביהכ"ס שכולה כהנים בסעיף כה, דכולם עולין לדוכן [ואף שבבה"ל דחה קצת את הראיה, לדינא סתם בס"ק מט כהפר"ח, וכן הביא הכה"ח ס"ק פה בשם הרבה פו], ולפ"ז נר' שצריך לסיים "ה' אדונינו" כי עצם ההקראת אינה מעכבת.

אולם י"ל לא כך מתלתא טעמי, דהנה מבואר בשו"ע סכ"ז דבשעה שמברכין אין לו' שום פסוק אלא ישתקו וכיוונו לברכה [דכלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מאזין, מ"ב שם מסוטה מ]. ואם ממשיך פסוק ה' אדונינו, הרי לא מקשיב למה שאומרים הכהנים.

עוד יש להוסיף דמכיון שהכהנים חשבו שההקראת מעכבת ושם ה' להם לו' שם ה' בלי שיקריאו להם, הו"ל הקריאה מעכבת, ולכן ודאי אפשר לו' שם ה' לבד (עכ"פ למ"ד דהוי דאו', ואולי גם למ"ד דהוי רק אסמכתא וכנ"ל).

ועוד יש לצרף מש"כ ר' בחיי בפרשתו ע"פ סוד (מובא ברב פעלים ג, ה) וכה"ח (פב) דמצות ההקראת אינה משום שלא יטעו (כדל' הפו' והב"י מהראשונים) אלא שכך היא המצוה [ועפ"ז הר"פ ר"ל שגם לפי הרמב"ם צריך להקריא תיבת יברכך]. ולהנ"ל, נר' דסגי ועדיף לו' רק שם ה' ולא לסיים פסוק ה' אדונינו.

הקראת הפסוקים לש"ץ כהן

הרב רפאל שפירא

א. יש להקדים דבאמת מעיקר הדין ש"ץ כהן לא נושא כפיו בתפילתו אא"כ הוא הכהן היחיד ומובטח שיחזור לתפילתו. ולמעשה כיום רובא נהגו כפרי חדש הובא בבאר היטב בסימן קכ"ח ס"ק לו. שמ"מ גם כשיש עוד כהנים נושא את כפיו בתפילתו והנ"מ כשמובטח שיחזור לתפילתו. ובהלכה הוזכרו ג' שיטות בדבר ההקראת.

והנה שיטה א' שיטת הטור וצריך שהמקריא יכון לבו אל התפילה משעה שיתחיל שליח ציבור שמונה עשרה ואם לאו אינו יכול להקרות, והבית יוסף ביאר שם דמשמע שהטור לומד שאפילו שהש"ץ הכהן אח"כ יסיים את תפילתו פ' ברכת שים שלום מ"מ צריך המקריא לשמוע ולכוין לבו אל כל חזרת הש"ץ. ומה טעם לפי שברכת כהנים הוא חלק מתפלת שמונה עשרה, וכיון שכך הוא עומד במקומו של הש"ץ ולא שייך שיהא ב' ש"ץ מבלי שיכוין כאו"א לתפילת חברו.

שיטה ב' והוא הגה' מימוניות, שהמקריא גם מסיים את תפלת שמונה עשרה דהיינו שאומר ברכת שים שלום (ולפ"ז יתכן דאכתי ברכת כהנים אינה שייכת לתפילת שמונה עשרה) אבל יש קפידא שהמקריא ישמע את כל חזרת הש"ץ מחמת ברכת שים שלום.

שיטה ג', מאי דק"ל שלא צריך לשמוע את כל חזרת הש"ץ דאין אנו נוהגים שאומר המקריא ברכת שים שלום.

העולה מתוך דברי הב"י שצריך המקריא לומר הפסוקים בקול בכדי שכל הציבור ישמעו כיון שזה חלק מחזרת הש"ץ ולא די במה שרק איזה כהנים שומעים ויש לשים לב שפעמים שהמקריא אומר בשקט שבקושי חלק מהכהנים שומעים אותו, (וכמו"כ יש לשים לב בברכת מודים שיאמר הש"ץ בקול דלכו"ע הוי מחזרת הש"ץ ולא כהנך שמתבלבלים מחמת שהציבור אומר מודים דרבנן, דהש"ץ צריך להמשיך בקול כמו כל התפילה).

יש לעיין לדברי הב"י בדעת הטור, באופן שהש"ץ לא המתין לכהנים והמשיך ברכת שים שלום האם נחסר בחזרת הש"ץ או דילמא רק באופן שמקריא את הפסוקים ה"ז נכלל בתוך חזרת הש"ץ. ועוד יש לעיין באופן הנ"ל אליבא דכו"ע מחמת הפסד המצוה אי צריך לחזור ולקרוא לכהנים ואח"כ יאמר שוב ברכת שים שלום דדילמא לתקוני שדרתיך ולא יכול הש"ץ לומר ברכת שים שלום לפני שבירכו.

ב. בשו"ע מוזכר שכל ההיתר שש"ץ כהן נושא כפיו הוא רק באופן שאין שם כהן אלא הוא והנ"מ שהוא מובטח שיחזור לתפילתו. ומאידך השו"ע מסיים שאם המקריא כיון לבו לכל חזרת הש"ץ עדיף טפי שהוא יסיים שים שלום.

והפלא מבואר שמצד א' מדובר שהוא מובטח שיחזור לתפילתו ולכן התירו לו לברך, ומצד שני אם המקריא כיון לבו לכל חזרת הש"ץ אומרים שהוא יסיים תפילתו, עד כמה שהש"ץ מובטח שיחזור לתפילתו א"כ מדוע שהש"ץ גופא לא יסיים ברכת שים שלום. ואי נימא שהוא לא מובטח א"כ מדוע השו"ע מתנה את האפשרות לברך בתנאי שהוא מובטח, למאי בעינן מובטח.

וביאר המשנ"ב דכיון שהש"ץ עולה ממקומו לדוכן א"כ יש כאן הפסק בהליכתו אז לכן אע"ג שבע"כ מיירי במובטח אבל לכתחילה באופן שהמקריא שמע לכל חזרת הש"ץ אז אפשר להרויח נמי את החלק שלא יפסיק את הזמן שירד מהדוכן למקום תפילתו ע"י שהמקריא עצמו מסיים שמונה עשרה אבל אה"נ אם המקריא לא כיון לבו אז כה"ג יסיים הש"ץ את חזרת הש"ץ ולכן בעינן שיהא מובטח מעיקרא דהדבר שתלוי בדעת עצמן שאפשר שיסדר את מחשבותיו, אבל מה שתלוי בדעת אחרים שיכונו לכל חזרת הש"ץ זה לא בידי הש"ץ.

ולפ"ז נראה שבאינו מובטח לכתחילה לא ניתן לו לברך אא"כ נמצא מאן דהו שכיון לבו וכן משמע מהגה' מימוניות וכמו שביאר כן הבית יוסף שהגה' מימוניות כתב שמסיים המקריא את ברכת שים שלום ולכן צריך שיכוין לשמוע כל חזרת הש"ץ וביאר שם הבית יוסף שבע"כ מיירי באינו מובטח דאם הוא מובטח שסיים הש"ץ גופא ברכת שים שלום ובהא חזינן דלא כשו"ע שסובר שכה"ג נמי עדיף שהמקריא יסיים בכדי שלא יפסיק הש"ץ בהליכתו ממקום דוכן לחזור למקום תפילתו.

ביאור חדש בברכת 'וישמרך'

הרב אביחי שרעבי

א. במדרש תנחומא (אות י') דרשו על פסוק זה "יברכך, בעושר, וישמרך, שתהא עושה מצוות". ולכאורה יש לעיין במאמר זה מכמה פנים א' דידע כי בתורה לא מציינו ברכות ברוחניות כלל אלא ברכות בגשמיות, וביאור העניין שמעתי משמו של מורן רבינו בעל האילת השחר' זלה"ה, כי על רוחניות לא שייך לברך אלא האדם צריך לעמול בעצמו, כי זו מטרת ירידת הנשמה

ביאור כוונת פסוקי ברכת כהנים

הרב אברהם לוי - ר"ב עמוד יוסף חי'

כידוע ע"פ הזוהר סוף פ' נשא, ששעת ברכת כהנים הוא עת רצון בכל העולמות, ומתברכים העליונים והתחתונים, ובאותה שעה לא שולט שום דין בעולם וכל כולו שעת רחמים ומשום כך יש שלום בכל העולמות, ובפסוקי הברכה יש בהם כוונות נשגבות מאוד כפי שמבואר בדברי הזוהר שם, ומשום כך יש בשעה זו שפע ישועה ורחמים, ולכן רצוי מאוד שנדע מה ביאור של פסוקים אלו כדי שגם אנו נזכה להוריד שפע זו אלינו בכל המובנים, ולא לחינם מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל היה מתאמץ ומשתדל בכל כוחו גם בחו"ל לשמוע ברכת כהנים במנין ספרדי וכמו ששמעתי מכ"ר בשהותו בעיר בליטמור בארה"ב הקפיד מרן מאוד בכל יום נ"כ במנין ספרדי (דמנהג האשכנזים לא לשאת כפים בחו"ל), והשתדלנו בס"ד לתמצת הביאור בבחינת תפסת מועט תפסת. ובעיקר הבאנו את פירושי מפרשי התורה הידועים ובראשם פרש"י וכן פ"י תרגום יונתן בן עוזיאל, רמב"ן, אבן עזרא, חזקוני, ספורנו, רבינו בחיי, הרשב"ם ואוה"ח הקדוש.

יברכך: שהש"ת יברך את נכסיך, ותזכה לעושר ולנכסים, לבנים, ותשרה הברכה בכל עסקיך, ולא תצא שום רעה או קללה מברכה זו, וכ"ז בבחינת ברכת ה' היא תעשיר.

וישמרך: שהש"ת ישמור אותנו מכל המזיקים הן המזיקין הרוחניים והן המזיקים הגשמיים, והיינו שלא יזיק אותנו שום שד או רוח רעה ח"ו וכמו"כ לא ננזק ע"י בני אדם שהם גזלנים, שודדים, מחבלים ונוכלים למיניהם, וגם בנותיו יהיו שמורות, שלא יזיקו להן, ומכיון שברכה זו גדולה מאוד, דזו ברכה ישירה מהש"ת משום כך צריך לה שמירה עליונה ולכן מדגיש או"ח הקדוש, דשמירה זו לפי ערך גדולת עוצמת הברכה וכפי שכתבנו בד"ה יברכך.

יאר: שלא יהיה שום מסך המבדיל בין הש"ת לכלל ישראל, ותמיד תשרה עלינו אור שכינתו יתברך, ושיהיה לנו סייעתא דשמיא והארת פנים מהש"ת, ובזכות זה נזכה לחיים: שהם חיים בכל המובנים, בבני, חיי שזה בריאות ללא שום חולאים, ולפרנסה בשפע לעבודת הש"ת, לשמחה ונחת, וכש"כ הספורנו שיזכה להארת מיוחדת משמיא לראות נפלאות הש"ת מתורתו וממעשיו בבחינת "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

ויחונך: במילה זו כלול בתוכו כל מה שמילה זו מכילה, ולכן מפרשי התורה פירשו בו כמה פירושים: שיזכה לחן וחסד ולחמלה וחנינה מאת הש"ת ולכל מקום שילך יזכה לכל האמור.

ישא: הש"ת יכבוש כעסו וימחל לנו מחילה גמורה על כל חטאינו ופשעינו, ויוסר ממילא כל המחיצות המבדילים בין הש"ת לעם ישראל, ולכאורה לפי או"ח הקדוש מהו ההבדל בין "יאר" ל"ישא", דלכאורה שניהם מורים על הארת פנים של הש"ת לכלל ישראל ללא שום מחיצות, אולם לאחר עיון נ"ל בס"ד, י"ל דישנו חילוק דק ביניהם, והוא, שההארה בבחינת ישא: היא ההארה יותר גבוהה וחזקה שהיא הארה ישירה ללא מחיצות חטאים ועוונות מאשר ההארה שהיא בבחינת יאר שהיא הארה מתוך חטאים ועוונות.

וישם לך שלום: ברכת השלום היא הברכה הגבוהה ביותר והיא היפך הפירוד, הארתו בכל העולמות בין למעלה ובין למטה בין הש"ת לכלל ישראל, שלום בארץ, שלום בכל התחומים וכש"כ או"ח הקדוש שהוא יסוד העולם, המחזיק בעליונים ובתחתונים והוא כלי מחזיק ברכה כשאינן מפריד וזהו סוד ושמנו את שמי על בני"ש שגומר אומר ואני אברכם, דבלי שלום אין עולם, ואין כלום, ויסוד דבריו של האו"ח הקדוש הוא ע"פ המשנה בסוף עוקצין פ"ג - יב' אמר ר"ש בר חלפתא, לא מצא הקב"ה לישראל כלי מחזיק ברכה אלא השלום, שנא' ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום, וראוי לציין את דבריו של הרב חשק שלמה שם שהם תואמים למש"כ בשם או"ח הקדוש שבלא שלום אין כלום, ומוסיף שם דברים נשגבים מאוד, שעי" ברכת השלום זוכים כלל ישראל להגיע למדרגת המלאכים, דאין בהם קנאה ולא תחרות וכו' ולכן תקנו אנשי כנה"ג בשמו"ע בסופו שים שלום, קודם להכל, ואח"כ נזכה לטובה וברכה חן וחסד וכו' והוא משום שא"א לבקש מהקב"ה טובה וברכה שא"א לקבלם בלא שישים שלום בתחילה, ואז יוכל ליתן טובה וברכה וכמו שסיים ר"ש בר חלפתא, דהשלום הוא כלי מחזיק ברכה, וראה רבינו הקדוש לסיים בשלום, משום שהשלום הוא דבר הכולל לכל הטובות והברכות, דאם אין שלום אין כלום וכו' וה' ישים שלום שבפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, ויקיים בנו הכתוב מה נאוו על ההרים רגלי מבשר, משמיע שלום במהרה בימינו אמן עכ"ל, ויהי רצון שנוזכה כולנו לכל אלו הברכות במלואם אמן.

אמירת פסוקי ברכת כהנים בת"ב

הרב זיו שצ'לקה

בגליון עומקא דפרשה (ט' באב תשע"ז) העיר הרב צבי רותן שליט"א הערה נפלאה מדוע אנו אומרים בתשעה באב פסוקי ברכת כהנים לאחר ברכת התורה ולא אומרים פסוקים מאיכה ולכאורה יש בזה איסור של תלמוד תורה בט' באב (ע"ש ותרווה נחת).

ולאחר העיון נראה ליישב את מנהג העולם בטוב וכדלהלן: כתב הרמב"ן בתורת האדם (אבלות ישנה) וז"ל נהגו קצת העם בתשעה באב בתפילת שחרית שלא לקרות פרשת הקרבנות ומשנת איזהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל לפי שאסור לקרות בתורה, אבל אין לנו איסור בסדר היום כלל, שהרי קוראים ק"ש בברכותיה וקוראים בתורה ומפטירים בבניא בעינו של יום, ואף פרשת התמיד ואיזהו מקומן כנגד תמידים תקנום הלכך אומרם כדרכו ואינו חושש עכ"ל וכן פסק השו"ע או"ח (תקנד-ד).

ולפי זה לכאורה נראה שה"ה שיהיה מותר לומר גם פסוקי ברכת כהנים בט"ב שהרי גם הם דבר הנהוג בכל יום וגם הם בכלל סדר היום אלא שמצאתי בספר אגן הסהר (עמ' 565) שהגר"א גנחובסקי זצ"ל אמר שבט' באב אסור לומר פסוקי ברכת כהנים לאחר ברכת התורה וצריכים לומר דוקא פסוקים מאיכה או משאר דברים הרעים (וכך נהג הגר"א גנחובסקי בעצמו) וכתב לחלק בין אמירת איזהו מקומן וברייתא דרבי ישמעאל שזהו דבר שקבעו חכמים לאומרם בכל יום לבין אמירת פסוקי ברכת כהנים לאחר ברה"ת שבוה לא היתה תקנה שיאמרו דוקא פסוקים אלא שכך נהגו במקצת מקומות (עיין תוס' ברכות יא:) ואין בכח המנהג לבטל דינא דגמ' שאסור לתלמוד תורה עכ"ל. אלא שיש להעיר על דבריו שגם תקנת אמירת איזהו מקומן וברייתא דר' ישמעאל אינה מדינא דגמ' ולכאורה גם בזה יש לומר שאין בכחה לדחות דינא דגמ' שאסור לתלמוד תורה בט' באב וצ"ל שכיון שהיא תקנת הגאונים (כמבואר בתוס' קידושין ל. ד"ה לא) שפיר נחשב כסדר היום מה שאין כן אמירת פסוקי ברכת כהנים לאחר ברה"ת שאינה אלא מנהג שנהגו.

ובספר עמק ברכה (עמ' קמא) ראיתי גם כן שעמד על עניין זה וכתב וז"ל אך לעניין המשנה "אלו דברים שאין להם שיעור..." וכו' ופסוקי ברכת כהנים שאומרים אחר ברכת התורה בכל יום, לכאורה נראה ודאי דאין לומר אותם כיון שאומרים משום לימוד התורה, ובמקומם ילמד דברים הרעים שמוותר לאבל ללמדם, כגון איזה משניות מפרק אלו מגלחין, וכן נהגתי בעצמי, והייתי תמה למה לא הזכירו מזה הפוסקים, שוב התבוננתי במה דאיתא בסג"מ תקנד שמוותר בט' באב לומר משנת איזהו מקומן ומדרש ר' ישמעאל ובגמ' סימנ ז' כתב דגם אבל מותר לאומרם והרי עיקר אמירת "איזהו מקומן" ומדרש ר' ישמעאל אינו אלא משום מצות לימוד התורה כמש"כ בשו"ע שם, ואפ"ה מותר לאומרם וע"כ הטעם הוא, דכיון שהוא סדר היום ורגיל לאומרם בכל יום אין בזה משום משמחי לב ומותר וא"כ גם משנת אלו דברים ופסוקי ברכת כהנים ג"כ מותר לאומרם דהוי סדר היום, שאומרם תמיד בכל יום ואין כאן משום שמחה עכ"ל.

וכדבריו מצאנו בספר צרור החיים (תלמיד הרשב"א) שכתב וז"ל משכימין לבית הכנסת וקורין כשאר הימים בקורבנות ואעפ"י שאסור לקרוא בתורה זה דבר נהוג הוא ואין בו שמחה עכ"ל.

אלא שגם זה צ"ב שהרי פסוקי ברכת כהנים לאחר ברכת התורה נאמרים אך ורק לשם מצות ת"ת וכי משום שאין אנו מקיימים בעצמנו "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" יותר לנו לתלמוד דברים אלו בט' באב וצ"ב.

ונראה בבאור העניין שכיוון שמקור האיסור לתלמוד תורה בט' באב הוא מהפסוק "פקודי ד' ישרים משמחי לב" כדאיתא בתענית (ל.) ממילא נאסר רק לימוד תורה המביא לידי שמחה וראיה לדבר שלדעת ר' מאיר (שם) מותר ללמוד בט' באב במקום שאינו רגיל ללמוד כיון שיש לו צער מכך שלומד דבר חדש (ור' יהודה חולק רק משום שאח"כ יהיה לו שמחה מהבנת הדברים) ומוכח מכאן שאין איסור ללמוד תורה אלא הלימוד אינו מביאו לידי שמחה וכן מפורש בשו"ת מהרי"ל (ר"א) שכתב שאסור להרהר בט"ב בדברי תורה כיון שבט"ב טעם האיסור ללמוד הוא משום שמחת הלב ובהרהור יש שמחה כמו בדיבור והוסיף שמי שקורא בלא הבנה אין בזה איסור כיון שאינו שמח בכך (ע"ש).

והדברים כמעט מפורשים בריטב"א (תענית ל.) שכתב וז"ל ומה שאסרו לקרא בתורה ומשנה ותלמוד היינו בבא לקרא דרך מקרא משנה ותלמוד ואין סדר היום בכלל שהרי קורין בתורה וכו' עכ"ל ומשמע מדבריו שדוקא כשבא ללמוד מעצמו אסור.

ובספר דברי סופרים (סי' שפד שעה"צ קמ"ה) ג"כ כתב לחלק בין היכא שלומד כדי לדעת ההלכות שזה אסור כיון שזהו ת"ת של שמחה לבין היכא שלומד כדי לקיים מצוה כגון אמירת פסוקים לאחר ברכת התורה או שמיעת קריאת התורה וכדו' שזה מותר כיון שאינו ת"ת המשמח (ע"ש בדבריו ומשם נתעוררתי להרבה ממה שכתב כאן).

היוצא מדברינו שמנהג העולם לומר פסוקי ברכת כהנים בט"ב לאחר ברכת התורה כיון שרגילים בהם כל יום ואומרים אותם בגרסא בעלמא בלא עמקות ואין אומרים אותם אלא כדי לקיים מצות ת"ת לאחר ברכה"ת ואעפ"י שיש לפקפק בכל טעם בפני עצמו בצרופו כל הטעמים מיושב מנהג העולם בטוב והנח להם לישראל.

פעור הליוו

ברכה לחברו

הביאור הלכה (ר"ס קכח) הק' על מה שנוהגים לברך זא"ז בלשון יברכך, שהרי אין בכתובות (כד): שאסור לזר לברך ברכת כהנים, ופירש"י כה תברכו אתם ולא זרים ולא הבא מכלל עשה עשה.

ויישב באופן א' עפ"י הב"ח (ר"ס קכח) שהוכיח דאסור עשה הוא דוקא על ברכה בנשי"כ, ולפי זה ליכא שום איסור כשמברך את חברו בברכת כהנים שהרי אין כאן פריסת ידיים. אכן דעת הפמ"ג דבכל גונו יש איסור, והביאו המ"ב בסק"ג, [אא"כ מכוון שלא למצוה]. ועוד תל' הביה"ל דכיון דתקנו רבנן שלא לישא כפיים בלי תפילה (ירוש' תענית פ"ד) הוי כמכוון בפירוש שלא למצוה.

אך האדר"ת בשו"ת מענה אליהו (קכב) כ' דאסור לברך חברו בברכת כהנים, דאף אם האיסור דוקא בנשיאת כפיים ובקול רם, מ"מ יש לחשוש משום חצי שיעור ואף לכהן אסור משום בל תוסיף.

ברכת הבנים

כ' היוסף אומץ שבברכת הבנים לביל שבת, מלבד ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, יש לומר גם יברכך. וכן בנוהג כצאן יוסף (כג בהערה) דראוי לומר ג"כ ברכת כהנים, [ופי' בזה הפס' בך יברך ישראל שבא לרמוז שצריך ג"כ ברכת כהנים עם הברכה כאפרים ומנשה].

ועי' בהגהות מהר"א אזולאי על הלבוש (סי' רעא) שכ' והמנהג לברך האדם בני ביתו לביל שבת קדש בפרט, ולשים יד על ראש המתברך, כי ביד האדם ט"ו פרקים כמנין ט"ו תיבות שבברכת כהנים, לומר יחולו על ראשך הברכות שבג' פסוקים אלו שהם ט"ו שבהם נכללו כל הברכות בני חיי ומזוני.

והאדר"ת (הנ"ל) דס"ל שאסור לברך את חברו בבר"כ, סיים שם דמשום כך קבעו הראשונים לברך את הילדים לביל ש"ק בברכת ישימך כאפרים ומנשה, כשרה רבקה וכו', ולא לברך ברכת יברכך, מפני לתא דעשה לזר ולא דבל תוסיף לכהנים. אמנם מסיק שם דאם אומר ישימך יכול לומר גם יברכך דע"י שאומר פס' אחר מקרי שלא בזמנה ובזה עובר רק כשמכוון לשם מצוה.

ובמעבר יבק' כ' ואני הרגלתי בעצמי... לכוון בברכת כהנים שבו נכלל בני חיי ומזוני... אך בפה אני אומר על המתברך 'ונחה עליו רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'". והיינו שלא לומר בפה יברכך.

פסוקי בר"כ אחרי ברכה"ת

כ' התוס' בברכות (יא: סד"ה שכבר) שהצרפתים נהגו לומר פסוקים וברכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו' שהיא ברייתא, מפני הירושלמי דבעי שילמוד על אתר. ועי' שטמ"ק נדרים פא.

וכ"כ הרמב"ם בכל יום חייב אדם לברך שלש ברכות אלו ואחר כך קורא מעט מדברי תורה, ונהגו העם לקרוא ברכת כהנים. ועי' בשו"ע (מז, ס"ט) שהנכון שלא להפסיק בין ברכה"ת ללימודו ולכן אומרים פר' בר"כ סמוך לברכה"ת.

אך האבודרהם והכל בו כ' שהיא חלק מאמירת פר' הקרבנות, [עי"ש בטעמיהם]. ועי' ב"י (מח) שהטעם שאנו אומרים פרשת ברכת כהנים נראה שהוא מפני שאנשי משמר היו אומרים אותה בכל בקר, עכ"ל.

והטעם כתב רבינו שמחה תלמיד רש"י (מח"ו פט) לאחר ברכת התורה אומרים ברכת כהנים שיש בה ס' אותיות כנגד ס' מסכתות שבתלמוד.

ובסדה"י (ברכות השחר) כתב, ויאמר אחר ברכת התורה פ' ברכת כהנים להתחיל תחילת לימודו בדבר טוב ובברכה כדי שנתברך מהשי"ת בברכה שלימה שנוכל לעסוק בתורה כדון וכשורה בלי טרדה.

מביאורי הברכה עפ"י מדרשי חז"ל

יברכך - בברכה המפורשת. -בנכסים. -בגוף. -במשא ומתן. -שיהו הכל מתברכין ממך. -בזקנה. -בתלמידים. -בעוה"ז ולעוה"ב. -בצדקה.

וישמרך -בנכסים. -בגוף. -מיצה"ר. -שלא ישלטו אחרים עליך. -מן המזיקים. -ישמור ברית אבות, ישמור את הקץ, ישמור בשעת מיתה, ישמור רגלך מגיהנם. -בעוה"ז. -בבנות. מעין הרע. -שמירת הנפש. -שלא יסלק שכניתו.

יאר ה' פניו -מאור עיניים. -מאור השכינה. -מאור תורה. -יביט בך בפנים מאירות. -יתן לך מאור פנים. -ישועה.

ויחנך -במשאלותיך. -יתן חנך בעיני הבריות. -בדעה בינה והשכל ומוסר וחכמה. -במתנת חיים. -יחונך אותך בבנים. -יחנה אצלך. -לגאול אותך. -חנינה. -יחוס עליך.

ישא -בשעה שאתה מתפלל. -יעביר כעסו. -יהפוך פניו כלפיך. -יתן לך נשיאות פנים. -יארריך אפו. -הכרעה לכף זכות.

וישם לך שלום -עם כל אדם. -בביתך. -שלום מלכות בית דוד. -שלום תורה. -בכל תחומך. -עם אויבים. -מהמלחמות. -מחיות ומזיקין. -בטח ושאנן. (עפ"י ספר יברכך ה' ח"ב - ליקוט מהספרי, מד"ר ומדרש לקח טוב).

פסוקי יברכך אחרי ברכות התורה

הרב דוד כהן - כולל מאור אברהם מכסיקו

נהוג עלמא לומר את הפסוקים שבברכת כהנים מיד אחר ברכות התורה כדי שלא יהא הפסק בין הברכות להלימוד, וכמש"כ הרמב"ם בהלכות תפילה (פ"ז הי"א) והובא בב"י (סי' מ"ז) ובשו"ע שם.

והנה כתב השו"ע סוף סי' מ"ז 'נשים מברכות ברכות התורה', וקשה דהא נשים פטורות ממצות תלמוד תורה וילפינן לה בקידושין (כ"ט): מדכתיב ולימדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם, א"כ אמאי מברכות ברכות התורה.

בביאור הגר"א כתב דיכולות לברך כשם שמברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא על אף שמדינא הן פטורות, אך זה ניחא רק לדעת הרמ"א (סי' י"ז ס"ב) דנשים מברכות על מ"ע שהז"ג, אבל להשו"ע שם דאינן מברכות קשה.

ועיי' במג"א שכתב דחייבות ללמוד את הדינים שלהן, ולכן מברכות בה"ת. אבל קשה דגם הנשים נהגו לומר את הפסוקים שבברכת כהנים אחר ברכת התורה, ואם נימא דמברכות משום שחייבות ללמוד הדינים שלהן א"כ היה להן ללמוד מיד אחר בה"ת דין הנוגע להן כדי שלא יהא הפסק בין הברכה להלימוד שחייבות.

ונראה לומר דבעצם גם לדעת השו"ע מן הראוי היה שנשים יברכו על מ"ע שהזמן גרמא, דהא מקיימות מצוה ומקבלות שכר בגדר אינו מצווה ועושה, וקיי"ל דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, אלא דס"ל להשו"ע דלא יכולות לומר "וציונו" דאינן מצוות בכך, (סברא זו מוזכרת בראשונים, עיי' רשב"א ר"ה דף ל"ג. וריטב"א קידושין דף ל"א.) ולכן לענין ת"ת, כיון שחייבות ללמוד את הדינים שלהן יכולות לומר "וציונו", ומ"מ הברכה יכולה לחול על פסוקי "כה תברכו וגו'" דמקיימות בזה בתור אינו מצווה ועושה.

ונמצא שמצאנו מקום שלכו"ע הנשים יכולות לברך על דבר שהן אינן חייבות.

וע"פ יסוד זה נראה ליישב עוד קושיא, דהנה השו"ע (סי' י"ד ס"ד כמדומה) פסק שמותר לקחת טלית בלי רשות בעליה דניחא ליה לאיגש וכו' ומברך עליו, והיקשה המ"א איך מברך הא אין דעת הבעלים להקנותו לו, והוא טלית שאולה, ותיריך דמברך כאינו מצווה ועושה, וכשם שנשים מברכות על מ"ע שהז"ג, והיקשה רעק"א דעדיין לא יישב שיטת המחבר דס"ל דאין נשים מברכות על מ"ע שהז"ג, (וחוץ מזה היקשה דלא דמי לנשים במ"ע שהז"ג, דהכא חפץ המצוה אינו ראוי.) וי"ל ע"פ הנ"ל, דכיון שהאיש מצווה במצוות ציצית, אף שלא בציצית הזו מצווה מ"מ יכול לומר וציונו, והמ"א אזיל לשיטתיה.

« המשך מעמ' 1:

ביאור חדש בברכת 'וישמרך'

לעולם. וא"כ מדוע כאן נתברכו ישראל ברוחניות. ב' האם לא היה ראוי להקדים את הברכה הרוחנית לברכה הגשמית. ג' מה שייכות תיבת 'וישמרך' לדרשה שדרשו בה 'שתהא עושה מצוות'. [ועי' בדעת זקנים מבעלי התוספות].

ב] ונראה בס"ד לבאר, בהקדים דברי רש"י על פסוק זה 'יברכך, שיתברכו נכסיך. וישמרך, שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך. שנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשומרו מכל אדם, וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו. אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר". [וכע"ז במדרש תנחומא ע"ש באריכות]. **ונראה** דאין זה ברכה נוספת, אלא מוכרחת לברכת הנכסים, כי הנה ברכת הנכסים טומנת הפסד בחובה שהרי אמרו חז"ל (אבות ב' ז') מרבה נכסים מרבה דאגה, שהוא ירא שמה יבואו עליו ליסטים ויהרגוהו או שמה יטילו עליו מיסים וארנוניות, לכך הוסיף הקב"ה לברכו בשמירה על נכסיו שלא ידאג מכל אלו. [תוספת ברכה זו יינה ממנה רק הבוטח בה', אבל קטני אמונה לעולם יחושו על נכסיהם וגם בלילה לא ינוחו מדאגת ההפסד].

ג] ומעתה יש לבאר בדומה לזה, כי גם כאן ברכת המצוות מוכרחת בגלל ברכת הנכסים, שהרי ברכת העושר טומנת בחובה סכנה גדולה כדכתיב (דברים ל"ב, ט"ו) 'וישמך ישורון ויבעט, שמנת עבית כסית', כי מרוב טובה שוכח מיהו מקור הברכה, וגם מרוב טרדתו בעסקיו נמצא מתרשל בקיום המצוות, ח"ו. לזה הוצרך הקב"ה לברכו, 'וישמרך'. שתהא עושה מצוות, **ובאמת** אי"ז ברכה על רוחניות, אלא שמירה מההיחלשות בשמירת המצוות שיכולה לבוא לו מברכת הממון, ומכיון שאין זו ברכה עצמית אלא ברכה המוכרחת מחמת הברכה הקודמת, נזכרה לאחריה. וכן מובן פשוט השייכות לתיבת וישמרך.

ד] ובזה יתבאר ג"כ המשך דברי המדרש שם "יאר ה' פניו אליך, יעמיד ממך בנים בני תורה. שנאמר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור". והנה כאן אמנם מובן שייכות בני תורה ליאר אך לא מובן מדוע נתברכו הבנים דווקא, וכן ייקשו שתי הקושיות הנזכרות לעיל.

אך ע"פ היסוד לעיל יש ליישב, כי הנה אמרו חז"ל (נדרים פא, א) הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה, ופירש שם הר"ן לפי שאין להם עסק אחר מלבד התורה, ועוד שדעתם שפלה עליהם. ומעתה הלא יחוש כל בעל נפש לעצמו שמה יגרום העושר שנתברך בו למניעת קנין התורה בבניו שיתעסקו בנכסים במקום בעמלה של-תורה, וכן שמה תזוז דעתם עליהם מרוב עושר. ועל כן הוצרך הקב"ה לברכו אל תירא, תזכה גם אתה להעמיד ממך בנים בני תורה.

דרושים חברות לזמן קיץ:

טלפון	שעה	מקום	נושא
0533137740	00.00-2.30	גמיש	בית תפילה
0527171075	10.00-11.00	ברכפלד	גמיש
0527180889	10.00-11.00	חשמונאים	גמרא
0504119613	10.00-11.30	תחילת נתיבות המשפט	גמרא
0533142059	11.00-13.00	היכל יצחק	גמי עיון
0548593364	16.00-17.30	אזור בית אבא	גמיש
0548468589	16.00-18.00	נאות שמחה	דף היומי
0533159551	20:00 - 22:00	גמיש	לימוד קליל
0527126563	21.00-22.30	ברכפלד	דף הומי
089791487	21.00-23.30	גמיש	שבת בעיון קל
0527177760	22.15-23.15	גמיש	גמיש
0527665995	7.30-10.30	גמיש	קנין הלכה
0548456965	7.30-8.30 פעם בשבוע	גמיש	גמיש
089743303	7:30 (בוקר)	גמיש	פתוח
0548468589	9.30-10.30	נאות שמחה	חומש\משנה\נ"ך
0548462992	9.30-12.30	מודיעין	גמרא
0527693513	9.30-13.00	גמיש	גמרא
0527188718	אחה"צ	גמיש	דף היומי
0527692923	בוקר או ערב	עדיף ברכפלד	קנין הלכה
089741548	גמיש	אזור קמ"ח	ש"ס משניות
089797430	גמיש	אזור אור החיים	ישיבתי
0527122518	גמיש	גמיש	גמ' נדרים\שבועות
0527171260	גמיש	כולל בית אבא \ אוה"ח	יומא
0527619839	גמיש	קרית ספר - גמיש	גמ' ברכות
0527638468	גמיש	גמיש	דף היומי
0527644115	גמיש	אוהל מנחם	דף היומי בעיון
0527689157	גמיש	גמיש	גמרא
0527691051	גמיש	ברכפלד	הל' סת"ם
0527693109	גמיש	גמיש	שעור לבעלי בתים
0583241955	כשעה במשך היום	בית תפילה	טוש"ע חזרה
0548420656	לפני הניצ"ר רבע שעה	סלבודקה אור החיים	משנה ברורה
0548461687	שבת אחה"צ	נאות הפסגה	טור ב"י הל' שבת

לקביעת חברות התקשר עכשיו: **0533-15-46-95** והשאר הודעתך

לעילוי נשמת
ה"ר משה ב"ר פנחס הלוי אייזן ז"ל
נלב"ע י"ז סיון

נושאי הגליונות הקרובים בס"ד

בהעלותך - עבודת הלויים
שלח - חילול השם בפרהסיא
קרח - עונש קרח ועדתו

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא וטל'
בדוא"ל: a740700@gmail.com עד יום שלישי בלילה
בכתי"י, עד יום א' בתיבה שעי"י אוצה"ס בית יוסף, בצירוף הוצ' הקלדה [10 ש' לעמוד]

**לתרומות בכרטיס אשראי
במכשיר "נדרים פלוס"**

בספריית בית יוסף וכן בכל המכשירים
בתפריט קופות נוספות: עומקא דפרשה
או בטלפון: 03-76-3-0585 "נדרים פון" שלוחה 74 [ע"ד]

ג' דרגות בפסוקי בר"כ

הרב א. בהן

בברכת הבדלה תיקנו לנו חז"ל לומר ג' הבדלות שהן "קדש וחול", "אור וחושך", "ישראל ועמים". ובאמת הן ג' ביטויים להרגשה נעלה של יהודי בדרגה הכי פשוטה, הרי שהוא קרוי בשם יהודי שזהו "חפצא" אחר מאשר גוי, וכידוע מהקדמונים שכשם שיש ד' יסודות של דומם צומח חי מדבר, יש עוד דרגות ב"חי" שזה ישראל כלפי הגוי- שהוא חי בצורה אחרת לגמרי [ע' זכרון שמואל תקלד'] ובכך ישנו מעלה מעלה בתוך חיים של ישראל, שזהו הבדל בין "אור לחושך", וביותר נעלה זהו הבדל שבין "קדש לחול", וכל אדם יכול להתעלות בהן.

ובדרך אסמכתא יש לזכור זה בשלושת הפסוקים של ברכת כהנים. שפסוק א' הוי עיקרו על הגשמיות והוא החלק הנמוך של היהודי, ואח"כ מברכים על הארת פניו יתברך, שהוא החלק היותר נעלה שזהו הרמוז בחלק שבין "אור לחושך", ואח"כ מתעלה לחלק ג' שסיומו ב"שלום" אשר הוא הדרגה העליונה של כל הברכות כולן, וכמו שכתב הגר"א באדרת אליהו פ' האזינו (פס' נ"ב - כי מנגד) והוא שייך ודאי למתקרב "לקדושה-ושלמות".

הקראת הפסוקים לש"ץ כהן

« המשך מעמ' 1:

ונראה בשו"ע שבאופן שהש"ץ כהן לא מברך כיון שיש אחרים שמברכים, וממילא עומד ושותק משום דעדיף שיהא מקריא ישראל, בכה"ג יגמור הש"ץ גופא את חזרת הש"ץ לפי שהוא עומד במקום תפילתו ולא עלה למקום דוכן (אלא שלדעת הטור אכתי יצטרך לכיון לבו אל התפילה מחמת הקראת הפסוקים גופא).

ובכל פעם שהש"ץ לא מסיים שים שלום וכן בשיטת הטור שמכוין לבו אל חזרת הש"ץ אפי' מחמת הקראת הפסוקים, כמו"כ צריך הש"ץ גופא לכיון לשמוע את המקריא, נמצא כאו"א שומע את חבריו ונמצאת חזרת הש"ץ מושלמת ע"י שומע כעונה של כאו"א.

ג. ולעצם הענין של הקראת הפסוקים, הנה בכלי יקר הביא את דברי הספרי ו' קמ"ג, שהחזן מקריא לכהנים מילה במילה נוסח הברכות וטעמו של דבר שהחזן הוא הסרסור המושך שפע צינור ממקור הברכה תחילה ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו כי הוא אומר תחילה אל הכהן יברכה ה' כדי לעשות את הכהן תחילה כלי גדוש ומלא ברכת ה' ואח"כ כשהכהן אומר לישראל יברכה ה' הוא מוריק מן כלי מלא על כלי ריקן, אבל אם לא היה הכהן "מתברך" תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן ע"כ.

והחתם סופר הביא לדברי רבינו בחיי שברכת כהנים הוא א' ממתנות כהונה, וכתב שם עוד ואן נצטוו אמור להם דייקא שישמעו הישראלים והיא לטובת הכהנים כי השומע כעונה, וישראל השומע מכהן יברכה הוה כעונה יברכה לכהן נמצא מתברך פעמים, א' ממה שמברך וכל המברך מתברך ב' מה שישאל עונוהו יברכה ה' ע"כ.

ונראה לפי הכלי יקר, שע"י שהמקריא אומר לכהן יברכה הרי הוא עושה את הכהן כלי גדוש ומלא ברכת ה' ועכשיו כשמברך הכהן את ישראל הרי הוא מוריק מכלי מלא על כלי ריקן שפיר שיכול אף הוא הישראל להחזיר לכהן והיינו ואברכה מברכיך.

[ויש לעיין בדברי הכלי יקר שכתב אבל אם לא היה הכהן "מתברך" תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן. מהיכן שמענו לומר שהמקריא מברך את הכהן, ועוד לדבריו שבאל"ה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן א"כ מי עשה את המקריא לכלי מלא שיכול לברך את הכהן, ומדוע אין לומר כפשוטו דזהו סדר התפילה להקריא את הכהן. ואפשר שכוונתו רק לומר שבהקראת הפסוקים יש גם ברכה לכהן, וכמו כל א' מישראל שיכול לברך את חבריו במהלך היום ע"י אמירת פס' יברכה וכו', אף זה המקריא עושה זאת ולא רק הקראה וכיון שהכהן מקיים מצוה ה"ז קיום מצוה ע"י כהן שהוא כבר כלי מלא אבל משא"כ המקריא שאין עושה כאן מצוה של ברכת כהנים לא גריעא מה שהוא כלי ריקן].

להנצחות
ופרסום בגליון:
052-7678393

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות
בכל ערש"ק, יש לשלוח בקשה לכתובת:
a740700@gmail.com

הקופה שגדולי הדור סומכים וממליצים עליה
תורמים לעניי העיר ורואים ישועות

